

GRUPUL DE EXPERTI ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI (GEJ)

Autori: Iulian Rusu (iulian.rusu@ipre.md)

Veronica Mihailov-Moraru (veronica.mihailov-moraru.gej@ipre.md)

Svetlana Balmuș (svetlana.balmus.gej@ipre.md)

Tatiana Ciaglic (tatiana.ciaglic.gej@ipre.md)

Sumar

Monitorul Justiției este un produs IPRE realizat în cadrul inițiativei Grupului de Experti în domeniul Justiției (GEJ) și care prezintă evoluțiile cheie din sectorul justiției din Republica Moldova.

Prezentul raport, Monitorul Justiției #2, se expune cu privire la evoluțiile cheie în sectorul justiției din perioada 15 iulie – 15 septembrie 2020 și include o serie de constatări și concluzii ale GEJ cu privire la:

- I. Activitatea și Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii
- II. Profesiile din sectorul justiției
- III. Noi reglementări în domeniul justiției
- IV. Transparența sistemelor informaționale în sectorul justiției și îmbunătățirea calității serviciilor judiciare
- V. Monitorizarea activității organelor de drept de către o Comisie permanentă a Parlamentului
- VI. Consultarea publică a proiectelor de lege elaborate de Ministerul Justiției.

I. Activitatea și Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii

Alegerea Președintelui CSM

1. La 09 iulie 2020, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat, proiectul de lege de [modificare](#) a **articolului 5 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii**, care permite alegerea Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) inclusiv din rândul membrilor care nu sunt judecători. Oportunitatea proiectului de lege rezidă în ajustarea conceptului de alegere a președintelui CSM în conformitate cu [recomandările Comisiei de la Venetia](#). Cu toate acestea, la ședința CSM din 28 iulie 2020, la propunerea unuia din membrii CSM care nu este judecător, de a include pe ordinea de zi concursul de alegere a președintelui CSM din rândul profesorilor de drept titulari, subiectul alegerii președintelui CSM a fost scoasă de pe ordinea de zi, fără a fi oferită o motivare în acest sens.

Suplinirea funcțiilor de conducere în cadrul Curții Supreme de Justiție și a Curții de Apel Chișinău

2. Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a anunțat [concurs](#) pentru suplinirea funcției de președinte al Curții Supreme de Justiție, în legătură cu faptul că, candidații participanți la ședința din 28 iulie 2020, nu au întrunit numărul de voturi necesare. Hotărârea CSM nu cuprinde motivele neîntrunirii numărului de voturi necesar de către judecători, deși conform celor menționate în Hotărâre, întruneau condițiile necesare pentru participare și promovare la concurs (competențele necesare profesionale, personale, manageriale). Aceeași practică de nemotivare, a fost adoptată și prin [Hotărârea](#) privind anunțarea unui nou concurs pentru suplinirea funcției vacante de vicepreședinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, în legătură cu faptul că, candidatul participant nu a întrunit numărul de voturi necesare.
3. Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a [propus](#) Parlamentului Republicii Moldova numirea judecătorului Tamara Chișca-Doneva în funcția de vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție, președinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ, pe un termen de 4 ani. Această numire generează confuzii în condițiile condamnării recente a Republicii Moldova în cauza Ojog și alții, nr. 1988/06, cunoscut și sub cauza Gemeni, în care s-a constatat producerea unor erori judiciare grave, fiind încălcat principiul securității raporturilor juridice și cauzate prejudicii materiale considerabile statului. La hotărârea în cauză a fost depusă o opinie separată prin care membrul CSM, dna Mihailuță-Ciugureanu, și-a prezentat [dezacordul](#) cu soluția adoptată pe motiv că Consiliul s-a distanțat de materialele pe care le are la îndemână în vederea aprecierii candidatului propus, în special ce ține de impactul social negativ al judecătorului, care a fost vizat în mai multe condamnări ale CtEDO, și a nesocotit prevederile CEDO, periclitându-se astfel credibilitatea și autoritatea sistemului judecătoresc.
4. CSM a [propus](#) Președintelui Republicii Moldova numirea judecătorului Vladislav Clima în funcția de președinte al Curții de Apel Chișinău, pe un termen de 4 ani. Această numire a generat multiple nemulțumiri sociale în condițiile reputației și imaginii controversate a dlui Clima pe mai multe cauze esențiale, în special privind hotărârea de anulare a alegerilor din 2018 noi în municipiul Chișinău. Trei membri ai CSM au depus [opinie separată](#), unde este prezentat dezacordul cu soluția adoptată pe motive de: lipsă de suport juridic, desconsiderarea de către dl Clima a principiilor internaționale cu privire la puterea judecătorească (în toamna anului 2019 a fost unul dintre organizatorii procedurilor neconstituționale

Concluzia 1: Modul de desfășurare a concursurilor pentru suplinirea funcțiilor de conducere la Curtea de Apel Chișinău și Curtea Supremă de Justiție, și lipsa hotărârilor motivate cu privire la selectarea anumitor candidați controversați, motivele neîntrunirii numărului necesar de voturi a celorlalți candidați, trezesc suspiciuni rezonabile cu privire la lipsa de transparență și obiectivitate la selecția judecătorilor.

de revocare a membrilor CSM și a blocării instituționale a activității organului de autoadministrare judecătorească, adoptarea deciziilor contrare legii și practicilor stabilite pe dosare de rezonanță: anularea rezultatelor alegerilor noi pentru funcția de primar general al municipiului Chișinău, desconsiderând votul alegătorilor, fapt criticat dur de întreaga societate și instituțiile internaționale; atribuirea cu drept de proprietate către un agent economic a terenurilor ce constituie proprietate exclusivă a statului etc). La 04 septembrie 2020 Vladislav Clima a fost numit în funcția de președinte al Curții de Apel Chișinău prin decret al Președintelui Republicii Moldova pentru un mandat de patru ani.

5. La ședința din 18 august 2020, Plenul CSM a adoptat Hotărîrea cu privire la desfășurarea [concurșului](#) pentru suplinirea funcției de inspector-judecător în cadrul Inspecției Judiciare. La concurs au participat 8 persoane, în final fiind selectați dl Brașoveanu și dna Martolog cu 8 (opt) voturi "pro" și 2 (două) voturi „contra” ale membrilor CSM cu drept de vot, prezenți la ședință. În privința celorlalți candidați nu a fost indicat numărul de voturi cumulat, și nici motivele nedesemnării acestora.
6. Ședința Plenului CSM din 1 septembrie 2020, deși a fost convocată, nu a avut loc, deoarece membrii nu au putut aproba agenda ședinței. Ulterior, membrii Consiliului profesorii titulari de drept, (Elena Belei, Carolina Ciugureanu-Mihailuță, Mariana Timotin, Valentina Coptileț, Ion Crețu) au venit cu o [declarație](#) în care și-au exprimat profunda îngrijorare privind modul de organizare a activității Plenului CSM. Aceștia au menționat că preocupările CSM legate exclusiv de concedii, premii, grade de calificare, titluri onorifice ale judecătorilor, fără axarea pe problemele veritabile, grave, critice și stringente, fără comunicare și asigurare a unui consens larg și cu promovarea tenebră a unor interese corporatiste menține Consiliul Superior al Magistraturii în atenția criticilor dure ale societății civile și ale partenerilor de dezvoltare, diminuează credibilitatea acestuia și afectează imaginea și încrederea în justiție. Membrii CSM au calificat drept ilicite și abuzive acțiunile Președintelui interimar al CSM, domnul Anatolie Pahopol, care, prin negarea completă a rigorilor legale, a formulat unilateral poziția CSM pe subiectul refuzului Șefului statului de desemnare a doi judecători până la atingerea plafonului de vârstă. Potrivit acestora, Președintele CSM nu are dreptul de a exprima unilateral opinia organului colegial, fiindu-i rezervat doar dreptul de înaintare Președintelui Republicii Moldova a hotărârii CSM cu propunerea respectivă de reconfirmare în funcția de judecător.

Concluzia 2: *Procesul de alegere a Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii este târăgănat, ceea ce afectează din credibilitatea funcționării CSM. Deciziile ce țin de organizarea concursurilor și petrecerea interviurilor pentru funcții de judecător, funcții de conducere în cadrul instanțelor judecătorești și în cadrul Inspecției Judiciare necesită a fi adoptate cu prezentarea argumentelor pentru sau contra candidaților.*

II. Profesiile din sectorul justiției

Prevederi provizorii pentru avocații stagiați

7. La 17 iulie 2020, Parlamentul a aprobat [modificarea](#) art. 19 al **Legii cu privire la avocatură**, privind prelungirea termenului de efectuare a stagiului profesional pentru avocați stagiați. Astfel, Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova va decide prelungirea stagiului profesional pentru avocații stagiați, în situația excepțională legată de COVID-19, fiind oferită protecție împotriva șomajului persoanelor care din motive independente de voința lor nu pot accede în profesia de avocat. În prezent este imposibilă organizarea examenului de calificare în profesia de avocat pentru candidații care sunt eligibili datorită restricțiilor provocate COVID-19.

Concluzia 3: Cadrul de reglementare ce ține de profesiile conexe sectorului justiției a fost ajustat parțial pentru a răspunde provocărilor generate de COVID-19.

Mecanismul de funcționare al organelor din cadrul UNEJ urmează a fi îmbunătățit prin completări la cadrul normativ, ce au fost planificate încă de Strategia de Reformare a Sectorului Justiției și a Planului de Acțiuni pentru anii 2011-2016, prelungit pentru anul 2017.

Modificări privind îmbunătățirea cadrului legal privind executorii judecătorești

8. Ministerul Justiției a remis spre coordonare, proiectul de Lege [nr. 581](#), pentru modificarea [Legii nr. 113 din 17 iunie 2010](#) privind executorii judecătorești. Proiectul urmărește contracararea eventualelor curențe în activitatea organelor Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, determinarea clară a modalității de constituire a Comisiei de licențiere a executorilor judecătorești și a Colegiului disciplinar, pentru a asigura continuitatea funcționării acestora. De asemenea, proiectul atribuie Ministerului Justiției unele competențe suplimentare în cazul constatării unor situații de blocare a funcționării organului profesional, eliminarea unor incoerențe terminologice, asigurarea unor garanții suplimentare cu referire la drepturile persoanelor implicate în procedurile de executare în derulare la executorul judecătoresc a cărui activitate se suspendă sau a încetat, precum și introducerea funcției de executor judecătoresc asistent. La ședința CSM din 21.07.20 proiectul a fost avizat pozitiv.

III. Noi reglementări în domeniul justiției

Protecția și asistența victimelor violenței în familie, a victimelor infracțiunilor

Concluzia 4: Reglementări noi în domeniul protecției victimelor infracțiunilor sunt necesare pentru a asigura protecția adecvată, în special în cazuri de violență în familie, tortură, infracțiuni din grupul de infracțiuni contra vieții.

Esențiale sunt resursele publice disponibile pentru protecția victimelor, inclusiv cum va fi distribuită sarcina între autoritățile publice centrale și locale.

9. La 9 iulie 2020 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat [legea pentru modificarea unor acte normative](#) (prevenirea comiterii acțiunilor de violență și asigurarea siguranței victimei și altor membri ai familiei). Cadrul normativ a fost completat cu introducerea ordinului de restricție de urgență, cu aplicarea măsurilor de protecție menite să asigure înlăturarea imediată a agresorului din locuința familiei și stabilirea unor interdicții prevăzute de lege; definirea noțiunii de violență împotriva femeilor; introducerea pentru persoanele cu funcții de răspundere și pentru profesioniști a obligației de a raporta autorităților competente despre actele de violență în familie care pun în pericol viața sau sănătatea victimei ori despre pericolul iminent de a se produce asemenea acte de violență (în celelalte cazuri, raportarea se va efectua doar cu acordul victimei). Totodată, se introduce raportarea cazurilor de violență asupra copiilor, inclusiv bănuiala rezonabilă de violență asupra copiilor, care va fi obligatorie și nu va fi necesar acordul victimei. Modificările adoptate transpun în legislația națională prevederile Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).
10. La 22 iulie 2020 a fost publicat pentru consultare repetată [proiectul](#) Strategiei Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2020-2030 și a Planului de acțiuni pentru anii 2020-2023, în scopul realizării [Legii nr. 137 din 29 iulie 2016](#) cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor. Legea oferă dreptul victimelor unui șir de infracțiuni, precum traficul de ființe umane, violența în familie, tortura, infracțiunile privind viața sexuală etc., la asistența și suportul statului în scopul recuperării fizice, psihologice și sociale. MSMPs va deveni responsabil pentru elaborarea, promovarea și realizarea politicii acest domeniu, prin implementarea prevederilor Legii în cooperare cu Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, subdiviziunile teritoriale de asistență socială, alte autorități ale administrației publice centrale și locale, precum și în cooperare cu reprezentanți ai societății civile.

Publicarea actelor normative

11. Prin adoptarea proiectului de lege [nr.246](#) la 9 iulie 2020 s-au modificat esențial prevederile art.10 al [Legei privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale](#). Astfel, în scopul facilitării accesului la publicația Monitorul Oficial în timp real, aceasta va fi editată atât în format electronic, cât și în format tipărit, cu aceeași forță juridică. Ediția electronică a Monitorului Oficial, părțile I-III, va fi pusă la dispoziția tuturor utilizatorilor în mod gratuit, permanent, pe pagina web oficială, în varianta pentru citire și imprimare. În același timp, părțile IV și V ale ediției electronice (care se referă la înregistrarea, sistarea, încetarea activității partidelor, altor organizații social-politice și a organizațiilor obștești, precum și a agenților economici, anunțuri privind pierderi de acte care atestă dreptul de proprietar, starea civilă, profesia și studiile etc) vor fi oferite utilizatorilor în baza unui abonament cu plată. Ediția tipărită a publicației va fi pusă la dispoziția utilizatorilor în baza abonamentelor sau prin vânzare liberă.

Prelucrarea datelor cu caracter personal

12. Parlamentul a adoptat [completări](#) la Legea privind protecția datelor cu caracter personal, având drept scop optimizarea și eficientizarea procedurii de efectuare de către Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP) a investigațiilor (controlului) privind conformitatea prelucrării datelor cu caracter personal. Competențele CNPDCP se extind prin stabilirea termenului de examinare și soluționare a plângerii subiectului de date cu caracter personal până la 3 luni, cu posibilitatea prelungirii justificate a acestuia la fiecare 30 de zile, dar nu mai mult de 6 luni. După obținerea și analiza tuturor informațiilor, CNPDCP va finaliza soluționarea plângerii în cel mult 30 de zile. De evidențiat e faptul că, potrivit noilor modificări, reieșind din considerentul că măsurile speciale de investigații se dispun pe o perioadă de 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii întemeiate până la 6 luni, CNPDCP nu va putea informa subiectul despre operațiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal și nu poate finaliza cazurile aflate în examinare, ceea ce ar crea în viitor riscuri de inconsistență cu normele de procedură penală și încălcarea drepturilor persoanei vizate.

Prevederi speciale de condiționare a dreptului la apărare pentru anagajații Băncii Naționale a Moldovei

13. La 20 iulie 2020 Parlamentul a adoptat [modificări](#) la Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei (BNM), conform căreia se modifică articolul 35 al Legii, ce ține de garanțiile și răspunderea pe care trebuie să o poarte membrii organelor de conducere ai BNM, lichidatorul desemnat de aceasta, precum și personalul acesteia în cazul în care instanța judecătorească constată că au acționat cu rea-credință în acțiunile sau omisiunile sale legate de exercitarea atribuțiilor BNM, prin crearea prejudiciilor care au condus la destabilizarea a unei bănci comerciale, a sistemului bancar și au afectat situația macrofinanciară la nivel național.
14. Autorii proiectului consideră că anagajații BNM sunt favorizați excesiv în drepturile prevăzute de lege în cazul procedurilor penale, civile și administrative fapt ce ar cauza cheltuieli mari bugetului BNM și dificultăți practice în recuperarea acestora, doar în cazul constatării intenționate de instanța de judecată și cauzarea directă a prejudiciilor.
15. Legea conține prevederi controversate (art. 35 alin. (2)) care ar acorda posibilitatea persoanei angajate la BNM de a-și achita din propriile surse cheltuielile ocazionate de apărarea drepturilor sale în cadrul unei proceduri judiciare penale, civile sau contravenționale (cheltuieli de asistență juridică, de expertiză etc); precum și prevederi mai restrictive la art.35 alin. (2¹) ce țin de restituirea de către persoană a sumelor de bani achitate de BNM, în cazul în care

Concluzia 5: Extinderea termenilor de examinare a plângerilor privind prelucrarea datelor cu caracter personal, deși oferă cadrul necesar pentru a putea examina în termen util plângerile, ar putea fi insuficiente pentru a asigura informarea subiectului vizat despre operațiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal în cauze unde se aplică măsuri speciale de investigație.

instanța judecătorească, printr-o hotărâre definitivă, constată că aceasta a acționat cu rea-credință în acțiunile sau omisiunile sale legate de exercitarea atribuțiilor Băncii Naționale.

Ajustarea cuantumului amenzilor aplicate pentru comiterea contravențiilor pentru nerespectarea măsurilor de profilaxie a prevenirii și/sau combaterii bolilor epidemice dacă acestea au pus în pericol sănătatea publică

16. La 17 iulie 2020, urmare a Hotărârii Curții Constituționale [nr. 18 din 30 iunie 2020](#) Parlamentul a [aprobat în prima lectură](#) modificări la Codul Contravențional. Astfel, cuantumul amenzilor aplicate pentru comiterea contravențiilor de nerespectare a măsurilor de profilaxie a prevenirii și/sau combaterii bolilor epidemice dacă acestea au pus în pericol sănătatea publică, inclusiv pentru prezentarea intenționată a unor date false ori incomplete sau refuzul de a prezenta datele necesare pentru completarea fișei epidemiologice se propune a fi micșorat de la 450-500 unități convenționale, cât constituie în prezent, la 50-150 – pentru persoane fizice și de la 1000-1500 la 300-700 unități convenționale – pentru persoanele juridice.

Prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

17. La 20 iulie 2020, s-a adoptat în prima lectură [proiectul](#) de Lege nr. 340 pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului – art.14; Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 – art.88, 98, 99). Acest proiect de lege a fost pus de urgență spre examinare pe agenda Parlamentului, fiind eludată asigurarea transparenței decizionale și s-a evitat procesul de consultare publică, fără a fi avizat/expertizat de către Ministerul Justiției.
18. Actele anexate la proiectul de lege (nota informativă a lipsit) nu au motivat urgența; adoptarea în prima lectură a proiectului a avut loc fără expertiza anticorupție, fără consultarea cu Moneyvall, SPCSB și a partenerilor externi. Contrar prevederilor legislației în vigoare, proiectul de lege a fost înaintat în plenul Parlamentului de către consilierul Prim-ministrului.
19. Grupul de Experti în Domeniul Justiției [s-a expus](#) cu privire la pericolele pe care le poate genera acest proiect de lege și a recomandat revenirea la procesul legislativ cu luarea în considerare a practicilor defectuoase de aplicare a termenului de beneficiar efectiv în relațiile dintre privați, deși este un concept inerent dreptului public (prevenirea și combaterea spălării banilor, promovarea integrității, controlul averii și intereselor personale, protecția concurenței, înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a antreprenorilor individuali).

Concluzia 6: *Modificările promovate în grabă la cadrul legislativ cu scopul clarificării domeniului de aplicare a termenului de „beneficiar efectiv”, în timp ce tratează un aspect important legat de practica judiciară recentă, pot afecta semnificativ mecanismele dezvoltate în ultimii ani de aplicare a legislației de prevenire și combatere a spălării banilor dar și de recuperare a activelor rezultate din activitate infracțională.*

Noi prevederi și competențe suplimentare de efectuare a activității speciale de investigații de către Serviciul Fiscal de Stat și urmărirea penală a unor infracțiuni de corupție

Concluzia 7: Modificările adoptate la cadrul normativ ce ține de efectuarea urmăririi penale și aplicarea măsurilor speciale de investigație nu sunt în corespundere cu cadrul de distribuție a funcțiilor dintre autoritățile publice, Serviciul Fiscal de Stat având atât funcții de implementare a legii fiscale dar și de urmărire penală, funcții care sunt inerente altor autorități. Legea adoptată afectează distribuția de funcții și generează inevitabil un potențial conflict de interese.

Concluzia 8: Înnăsprirea pedepselor sau eliminarea eliberării de pedeapsă penală, fără a se lua în considerație circumstanțele individuale ale persoanei; gradul prejudiciabil, ar contraveni standardelor asumate de a degreva instanțele de judecată de examinarea cauzelor penale ușoare sau mai puțin grave, de a promova alternativele la detenție. Prin modificările propuse nu se va asigura delimitarea corectă și proporțională a pericolului social și al gravității faptelor, dimpotrivă ar putea duce la creșterea intervențiilor abuzive din partea organelor de drept de a influența mediul de afaceri.

20. La 10-11 Septembrie 2020 Parlamentul a fost votat în lectura a doua [Proiectul de lege](#) pentru modificarea unor acte normative (Codul fiscal nr.1163/1997 – art.1321, 1324, 133, ș.a.; Codul de procedură penală al RM nr.122/2003 – art.56, 136, 253, ș.a.; ș.a.) conform cărora Serviciul Fiscal va prelua anumite competențe de efectuare a activității speciale de investigație și a urmăririi penale. Competențele respective se vor referi la infracțiuni, precum practicarea ilegală a activității de întreprinzător; practicarea ilegală a activității financiare; pseudo-activitatea de întreprinzător; evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor; evaziunea fiscală a persoanelor fizice; transportarea, păstrarea sau comercializarea mărfurilor supuse accizelor, fără marcarea lor cu timbre de control sau timbre de acciz; fabricarea ilegală a semnelor de marcă de stat, punerea în circulație și utilizarea acestora; însușirea, înstrăinarea în cazurile nepermise de lege, tănuirea bunurilor gajate, luate în leasing, sechestrate sau confiscate; insolvabilitatea intenționată; insolvabilitatea fictivă; falsul în documente contabile.
21. Potrivit autorilor proiectului, acordarea acestor atribuții Serviciului Fiscal de Stat va asigura sporirea capacității de reacție a statului la acțiunile ilegale care împiedică dezvoltarea unui climat stabil de afaceri. De asemenea, se urmărește înlăturarea factorilor de concurență neloială pentru agenții economici care respectă cadrul legal, diminuarea economiei tenebre și fortificarea premiselor pentru îmbunătățirea climatului de afaceri.
22. Ministerul Justiției a formulat obiecții la proiectul de lege și a prezentat riscurile pe care le comportă. Ministerul nu a susținut conceptual modificările la Codul de Procedură Penală, la [Legea nr. 333 din 10 noiembrie 2006](#) privind statutul ofițerului de urmărire penală, Codul Fiscal, și [Legea nr. 59 din 29 martie 2012](#) privind activitatea specială de investigații. Ministerul a sugerat efectuarea un studiu și a unei analize ex-ante pentru a stabili necesitatea constituirii unor structuri cu atribuții de investigare și urmărire penală în componența Serviciului Fiscal de Stat, care sunt cerințe prevăute de Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 privind actele normative.
23. La 14 septembrie 2020 Parlamentul a votat [proiectul de lege 585](#) pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova, în vederea realizării acțiunii „Ajustarea sancțiunilor penale pentru infracțiunile de corupție” stabilite în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636 din 11 decembrie 2019. Unele infracțiuni de corupție sunt transferate de la categoria de infracțiuni mai puțin grave la categoria infracțiunilor grave. Codul penal prevede că persoana se eliberează de răspundere penală dacă au expirat 15 ani de la săvârșirea unei infracțiuni grave comparativ cu termenul de 5 ani prevăzut pentru infracțiunile mai puțin grave. O altă părghie de eficientizare a activității organelor de urmărire penală reprezintă posibilitatea efectuării activității speciale de investigații pentru infracțiunile de corupție, potrivit art.132/1 din Codul de Procedură Penală, în cazul existenței unei bănuieli rezonabile cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave. Proiectul de lege a fost plasat pentru coordonare și consultări pe un termen foarte scurt pe pagina Ministerului Justiției - 07-11 august 2020.
24. Conform tabelului sintezei obiecțiilor au fost consultate doar CNA, PA, PG, MAI, CSJ. Problema corupției în Moldova nu constă în existența unor norme legale deficitare, dar în aplicarea defectuoasă și selectivă a legii la urmărirea și

răspunderea pentru infracțiunile de corupție. Prin modificările propuse nu se va asigura delimitarea corectă și proporțională a pericolului social și al gravității faptelor, dimpotrivă ar putea duce la creșterea intervențiilor abuzive din partea organelor de drept de a influența mediul de afaceri.

IV. Transparența sistemelor informaționale în sectorul justiției și îmbunătățirea calității serviciilor judiciare

25. La 4 iulie 2020, reprezentanții Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești (AAIJ) și membrii CSM au participat în cadrul unei ședințe on-line la care a fost prezentat proiectul Planului de acțiuni privind măsurile de dezvoltare și eficientizare a utilizării Sistemului Informațional Judiciar (SIJ) în cadrul instanțelor judecătorești, cu termen de acțiune 2 ani și 6 luni. Proiectul respectiv este propus de către Programul pentru Justiție Transparentă spre aprobare și implementare Consiliului Superior al Magistraturii, AAIJ, instanțelor judecătorești în concordanță cu obiectivele proiectului Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției (SIISJ) 2021-2024.
26. La 12 august 2020 a avut loc ședința prin video-conferință de prezentare a Raportului privind eficiența și calitatea serviciilor judiciare în Republica Moldova, elaborat de proiectul "Susținere pentru consolidarea în continuare a eficienței și calității sistemului judiciar din Republica Moldova" în cadrul Parteneriatului Consiliului Europei și Uniunii Europene pentru Buna Guvernare în Țările Parteneriatului Estic 2019-2021 (PBG II).
27. În cadrul evenimentului s-a pus în discuție cu partenerii naționali (MJ, AAIJ, CSM, INJ) diseminarea bunelor practici de raportare anuală privind eficiența și calitatea serviciilor instanțelor judecătorești; implementarea unui sistem deschis de raportare a statisticii judiciare; includerea indicatorilor de performanță în mecanismul de monitorizare a implementării noii strategii pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției pentru anii 2021-2024 (proiect); îmbunătățirea reglementărilor și practicilor de comunicare ale sistemului judecătoresc. La fel, s-a discutat cu fiecare partener național vizat fiecare recomandare din Raport, experții CEPEJ aducând și exemple de bune practici din țările pe care le reprezintă.
28. Pandemia de COVID-19 a generat schimbări în sectorul justiției, prin utilizarea pe larg a videoconferințelor. Începând cu 17 martie 2020, atunci când a fost introdusă starea de urgență și până pe 31 iulie 2020, pe timp de regim de stare de urgență în sănătate publică, peste 4.300 de ședințe de judecată au fost [desfășurate](#) prin videoconferință, inclusiv pe cauze penale.
29. Măsura a fost luată pentru a preveni răspândirea infecției în instanțele de judecată și instituțiile penitenciare și a permis funcționarea sectorului justiției și respectarea drepturilor persoanelor private de libertate, prin neadmiterea întârzierilor îndelungate la examinarea cauzelor lor. Desfășurarea ședințelor de judecată de la distanță a fost posibilă grație sistemelor de videoconferință, procurate și instalate în sediile centrale ale tuturor instanțelor de judecată cu sprijinul Programului USAID pentru Justiție Transparentă. Echipamentele sunt destinate sediilor secundare ale judecătorilor, astfel toate instanțele de judecată vor putea utiliza videoconferința pentru examinarea mai multor categorii de cauze, inclusiv în perioada post-pandemică. Acest lucru va reduce semnificativ numărul dosarelor pendinte și va accelera examinarea cauzelor aflate pe rol sau în așteptare.
30. La 9 iulie 2020 și respectiv 10 septembrie 2020 a fost adoptat în prima și, respectiv, a doua lectură [proiectul de Lege](#) cu privire la Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții. Sistemul va oferi posibilitatea de a

asigura o evidență primară a tuturor contravențiilor și persoanelor, care le-au săvârșit, măsurile luate pe fiecare cauză în parte, acțiunile ulterioare întreprinse și va fi pus în aplicare pe baza sistemului de evidență a contravențiilor deja existent și funcțional, deținut de Ministerul Afacerilor Interne. Conform Avizului Direcției Juridice a Parlamentului la proiect se menționează despre faptul că era necesar initial să fie elaborate Conceptul Sistemului Informațional. Pentru a nu se dubla evidența informațiilor se propune integrarea cu PIGD, inclusiv cu alte module din cadrul sistemelor informaționale automatizate.

31. La 16 iulie 2020 a fost adoptat [proiectul de lege nr. 301](#) pentru modificarea Legii cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.
32. Proiectul are ca scop ajustarea cadrului legislativ, care reglementează, pentru organele de drept ale Republicii Moldova, modul de evidență unică a informației despre infracțiuni și persoanele care le-au săvârșit și perfecționarea cadrului normativ de evidență a infracțiunilor, a informației criminalistice și criminologice și a altor date conexe.
33. Proiectul de asemenea, urmărește obiectivul să contribuie la îmbunătățirea activității organelor de drept prin asigurarea unui cadru normativ oportun, coerent și consecutiv, care va permite ameliorarea considerabilă a interacțiunii participanților la sistem, precum și utilizarea mai eficientă a informației stocate în combaterea criminalității, în raport cu sistemul actual, care dublează, în majoritatea cazurilor, procedura de acumulare a informațiilor cu caracter criminogen.

Concluzia 9: *Proiectul de lege nr. 269/2020 urma să fie adoptat cu o prealabilă elaborare a Conceptul Sistemului Informațional al cauzelor contravenționale și al persoanelor.*

V. Monitorizarea activității organelor de drept de către o Comisie permanentă a Parlamentului

34. La 28 iulie 2020 Comisia juridică, numiri și imunități a decis, să propună plenului Legislativului aprobarea, în lectura a doua, a proiectului de modificare a Regulamentului Parlamentului privind constituirea Subcomisiei pentru exercitarea controlului parlamentar asupra executării hotărârilor, deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului și a hotărârilor Curții Constituționale, care va activa în cadrul Comisiei juridice.
35. Subcomisia va avea drept competențe: monitorizarea permanentă a procesului de executare a deciziilor CtEDO și a hotărârilor Curții Constituționale, promovarea proiectelor de acte normative necesare pentru executarea acestora; audierea și solicitarea informațiilor de la autoritățile responsabile de elaborarea și implementarea măsurilor de executare a deciziilor CtEDO și a hotărârilor Curții Constituționale. Considerăm că prevederile în cauză urmează a fi tratate cu maximă atenție prin prisma proporționalității măsurilor aprobate, pentru a nu se permite indirect careva imixtiune în puterea judecătorească.
36. La 28 iulie 2020 a fost audiat Raportul de activitate a Procuraturii Generale pentru anul 2019 de către Comisia juridică, numiri și imunități. Potrivit Raportului prezentat, eforturile instituției au fost orientate, anul trecut, spre asigurarea respectării drepturilor omului și a unei justiții prietenoase copilului, dezvoltarea instrumentului de specializare a procurorilor, debirocratizarea și eficientizarea procesului penal. Pentru anul curent, Procuratura Generală și-a stabilit o serie de priorități, menite să asigure un climat de integritate instituțională și să excludă din practica procurorilor a cazurilor de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor. Totuși, [modificările](#) din 15 iulie 2020 la Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură modifică procedura de transfer al procurorilor șefi și adjuncților prin decizia Procurorului General, fără obligativitatea concursurilor organizate de CSP.

VI. Consultarea publică a proiectelor de legi elaborate de Ministerul Justiției

Concluzia 10: *Reprezentarea intereselor Republicii Moldova prin intermediul noului mecanism generează incertitudini cu privire la calitatea și competența reprezentării în domeniul respectiv doar din rîndul avocaților naționali în defavoarea companiilor de avocatură internaționale. Proiectul de modificare nu explică motivele excluderii avocaților străini din posibilitatea de a reprezenta statul în arbitraje internaționale.*

37. [Proiectul Hotărârii Guvernului](#) cu privire la modificarea [Hotărârii Guvernului nr. 764 din 12 octombrie 2012](#) cu privire la reprezentarea intereselor statului în instanțele judecătorești și în instituțiile de arbitraj naționale și internaționale a fost elaborat în scopul asigurării unui mecanism eficient de organizare și funcționare a desfășurării concursului de selectare a cabinelor/birourilor asociate de avocați pentru a reprezenta statul Republica Moldova. Inițiativa totuși a fost criticată pe motiv că [excluce avocații străini](#) în procesul de selectare a barourilor de avocați pentru a reprezenta statul în arbitraje internaționale.
38. Proiectul de lege nr. 583, pentru modificarea Legii nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească a fost elaborat în vederea executării Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 24 martie 2020. Conform modificărilor propuse judecătorul de instrucție este numit de către Consiliul Superior al Magistraturii cu consimțămîntul acestuia, la propunerea președintelui instanței judecătorești, pentru un mandat de 5 ani.
39. O altă prevedere stabilește că președintele instanței de judecată, printr-un demers motivat, va propune Consiliului Superior al Magistraturii cel puțin două candidaturi pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție, cu indicarea criteriilor de competență și experiență pe care le va urma președintele instanței judecătorești. Aceste norme oferă o marjă de discreție sporită Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de selectare a judecătorului de instrucție. Considerăm necesară motivarea hotărârilor de desemnare a judecătorului de instrucție, inclusiv considerentele care au stat la baza selectării unuia dintre candidați precum și cele care au stat la baza respingerii celorlalte candidaturi.
40. Constatăm că noile prevederi stabilesc prea multe cerințe și mențin prerogativele președintelui instanței la selectarea candidaților la funcția judecătorului de instrucție. Prin [Hotărîrea](#) nr. 227/19, CSM a avizat pozitiv proiectul de hotărâre a Guvernului.
41. Ministerul Justiției a publicat proiectul actualizat al [Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul Justiției pentru anii 2021-2024](#). IPRE și CRJM au prezentat o [opinie suplimentară](#) la proiectul actualizat al Strategiei și al Planului de Acțiuni. Prin [Hotărîrea](#) nr. 228/19, CSM a avizat pozitiv [proiectul de Hotărâre a Guvernului](#) cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

Membrii Grupului de Experți în domeniul Justiției (GEJ)

Iulian RUSU – Director Executiv Adjunct al IPRE, avînd 20 ani de experiență profesională, inclusiv în domeniul reformei sectorului justiției, Magistrul în Dreptul Uniunii Europene (Universitatea Oxford, Marea Britanie)

Veronica MIHAILOV-MORARU – coordonatoare și expertă în cadrul GEJ, avînd 15 ani de experiență profesională, avocată cu 14 ani de experiență, Magistrul în Drept (Universitatea de Stat din Moldova)

Svetlana BALMUȘ – expertă în cadrul GEJ, avînd peste 23 ani de experiență profesională, avocată, fostă judecătoare cu 15 ani de experiență și fostă procuror cu 4 ani de experiență, Licențiată în Drept (Universitatea de Stat din Moldova)

Tatiana CIAGLIC – expertă în cadrul GEJ, avînd 12 ani de experiență profesională, inclusiv în domeniul administrării instanțelor judecătorești, utilizării tehnologiilor informaționale, precum în domeniul formării continue a profesioniștilor din sectorul justiției, Magistrul în Drept (Universitatea Liberă Internațională din Moldova)

Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) a fost înființat în martie 2015 în calitate de centru de analiză și cercetare (eng.: think-tank) independent, non-profit și apolitic. Misiunea IPRE este de a accelera integrarea europeană a Republicii Moldova prin promovarea reformelor sistemice, sporirea democrației participative și consolidarea rolului cetățenilor în procesele decizionale la nivel național și local.

IPRE este membru al Platformei Naționale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic (www.eap-csf.eu), co-inițiator al Forumului Parteneriatului Estic al Centrelor de Cercetare (EaP Think-Tank Forum) lansat în anul 2017 la Chișinău.

Adresa: Str. București 90, of. 20
Chișinău, MD-2001, Republica Moldova
Tel.: + 373 22 788 989
E-mail: info@ipre.md
Web: www.ipre.md